

KULTURALLIANSEN

Til:

Musikkutvalget (NOU)

Ved utvalgsleder Sigrid Røyseng,

Oslo 14. desember 2024

Innspill om musikkfrivillighet – og kulturfrivillighet

Kulturalliansen takker for invitasjon til å spille inn til denne viktige NOU'en. Nedenfor har vi sortert innspillene etter de konkrete spørsmålene i invitasjonen. Men vi har også noen generelle bemerkninger.

Kulturfrivilligheten har de siste årene utviklet et samarbeidsklima som gir oss sterkere felles stemme og bedre tilgang til å påvirke politikere sentralt og regionalt. Dette arbeidet er underveis, og vi har fremdeles en lang vei å gå. Men det er viktig at også musikkfeltets utvikling tar hensyn til dette, og legger til rette for å samsnakkes med den øvrige kulturfrivilligheten i sine strategiske valg.

Musikkfeltet har vært – og er fremdeles – vårt sterkeste bein, og har derfor stor innflytelse på hvordan også kulturvern, teater og andre ytringer blir sett og behandlet. Dette gjelder for eksempel på arena-feltet, der kulturytringene deler arenaer og har mange felles – men også mange ulike – behov. Et vellykket arbeid for mer egnede kulturarenaer – for alle – forutsetter at musikkfeltet også anerkjenner hensynet til varierte behov.

1. Hva er de fremste virkemidlene for å opprettholde og utvikle aktivitet i ensemblene, arrangørene og foreningene som dere representerer?

Helt siden Enger-utvalget leverte Kulturutredning 2014 har viktigheten av en kulturell grunnmur blitt understreket. Dette er de siste årene også forskningsbelagt. Men vi har i liten grad sett at politikere har fulgt fagre ord med praksis. Fokuset på smale prosjekttilskudd med omfattende rapporteringskrav har bare blitt sterkere. I tillegg hører de som utvikler tilskuddsordningene i svært varierende grad på de som har kompetansen om hvordan tilskuddene når formålene – nemlig frivilligheten selv.

Kulturalliansen ønsker – for alle kulturytringer:

- Sterkere grad av medvirkning i utforming, hovedfordeling og vurdering av tilskudd. Dette gjelder både sentralt og lokalt.
- Sterkere krav til at kommuner og fylkeskommuner kjenner sin kulturfrivillighet og deres behov, og har en plan laget i samarbeid med feltet, for nødvendige forbedringer av tilgjengelige, egnede arenaer

- At prosjekt-tilskudd bare brukes der det kan begrunnes at dette vil gi sterk og varig effekt. Aktivitetstilskudd har vi derimot ikke noe imot 😊

2. Hva er det eller de viktigste tiltaket for at flere skal kunne delta i musikklivet på fritiden, være seg innenfor foreningslivet eller i det egenorganiserte?

Institutt for samfunnsforskning ICYVOL-prosjekt konkluderer i sine hovedinnsikter med at følgende faktorer er de sterkeste hindrene for deltakelse for barn og unge:

Mangel på forutsigbare driftsmidler – dårlig informasjon om aktivitetene – bakenforliggende sosiokulturelle ulikheter

Disse hindrene er det enighet om – innenfor kulturfeltet – at er de som det er viktigst å jobbe med. Regjeringens Handlingsplan for inkludering sier i det store og hele det samme. Utfordringen er hvem som kan ta ansvar og løse hvilke av utfordringene. Kulturalliansen ser at vi har små muligheter til å endre bakenforliggende sosioøkonomiske ulikheter. Derimot jobber vi så godt vi kan for forutsigbare, rettferdige og åpne tilskuddsordninger slik at organisasjonene kan bygge og beholde kompetanse om bedre inkludering og mer åpen rekruttering. Når det gjelder bedre informasjon er dette frivillighetens eget ansvar.

Kulturalliansen ønsker:

- Styrking av paraplyorganisasjoner og nasjonalledd, slik at deres kompetanse på inkludering for sitt felt sikres og kan brukes i lokalledene – forutsigbare og rettferdige tilskuddsordninger, utviklet og forvaltet av – eller i nært samarbeid med – kulturfrivillighetens kompetanse. Her trekker vi fram voksenopplæringsmidlene og Frifond som særdeles viktige ordninger.
- Bedre tilgang for frivilligheten i skoler, slik at skolenes arenaer blir bedre tilgjengelige, skole og skolefritidsordninger ønsker frivilligheten velkommen inn i sine aktiviteter og skole og fritidsordninger informerer om aktiviteter.

3. Hva er de viktigste temaområdene til feltet dere representerer; hvilke problemstillinger og mulige tiltak mener dere utvalget bør se nærmere på?

Kulturfrivilligheten – inkludert musikkfeltet – er nå i all hovedsak finansiert av spillemidler til kultur. Det betyr at fordeling av midlene skjer uten formell politisk debatt og innflytelse.

Kulturalliansen ønsker:

- Rett til å sende inn forslag til hovedfordeling av spillemidlene hvert år, for kulturorganisasjonene
- Rett til å bli hørt når tilskuddsordninger utformes og endres
- Åpne, rettferdige tilskuddsordninger
- Forutsigbarhet og driftstilskudd framfor prosjekttilskudd
- Rett til å bli hørt når fylkeskommunene fordeler regionale kulturfond
- Rett til å bli hørt når fylkeskommunene fordeler regionale arenatilskudd
- Rett til å bli hørt når kommuner lager planer for kultur og kulturarenaer

Særtilskudd versus felles arenaer:

Kulturalliansen konstaterer at de aller fleste tilskudd til frivilligheten er forbeholdt barn og unge. Og vi støtter tanken om at barn og unges deltakelse er viktig og at det brukes mest ressurser her. Men vi ser også behovet for å beholde våre deltakere når de blir voksne og eldre. Det er mange grunner til dette. Frivillighet i Norge skal være åpen og ha lav terskel for deltakelse, men det er en del krav til organisasjonsarbeid og tilskuddsrapportering som gjør at erfarne deltakere har stor verdi for organisasjonene. Mange barn og unge setter pris på frivilligheten som en alternativ til den alders-segregerte skolehverdagen. Og sist, men ikke minst: Både voksne og eldre vil gjerne delta i kulturaktiviteter, og har mange gode effekter av dette – i tillegg til selve kulturuttrykket. Det er derfor Kulturalliansen har en inkluderende medlemspolitikk: Vi har barne- og ungdomsorganisasjoner, organisasjoner med mest voksne, rene kulturorganisasjoner og organisasjoner som har kultur som en del av sitt formål. Alle disse typene organisasjoner er medlemmer hos oss, og bidrar til bedre forankring for våre løsninger på viktige problemer. Tilsvarende er vi opptatt av åpne tilskuddsordninger og arenaer som inviterer til møter og samarbeid på tvers av alder, kjønn og alle parametrene som ofte skiller oss. Skolen kan være møteplass både for barn og voksne, og et teaterlag eller en kunstforening kan romme ulike uttrykk og kulturbakgrunner. Frivillige og profesjonelle møtes i historiske spel, i korpset og orkesteret. Tilskuddsordninger må speile og oppmuntre til dette.

Kulturmoms:

Mange arrangører på kulturfeltet har tatt til orde for at innføring av redusert moms-sats på billettsalg kan løse flere utfordringer i momsforvaltning. Kulturalliansen kjenner til innspill fra Norske Kulturarrangører med flere, som også støtter forslaget. For Kulturalliansen, kulturfrivilligheten og musikkfrivilligheten er det da avgjørende å ta med seg den delen av forslaget som handler om unntak og frivillighet:

På denne bakgrunn mener vi at det er et behov for å innføre avgiftsplikt på omsetning av tjenester som gir rett til å overvære teater-, opera- og ballettforestillinger, konserter mv. Videre foreslår vi også innføring av avgiftsplikt på artisthonorar. Samtidig mener vi at det er behov for å skjerme frivillig virksomhet, og aktører som ikke ønsker innføring av avgiftsplikt på billettsalg eller artisthonorar. Vi foreslår derfor at avgiftsplikten på billettsalg og artisthonorar gjøres betinget av at det søkes om frivillig registrering i Merverdiavgiftsregisteret. En forutsetning for merverdiavgiftsplikt er at de alminnelige registreringsvilkårene om at det drives næringsvirksomhet og at omsetningen overstiger registreringsgrensen, er oppfylt.

Samarbeidet med profesjonelle aktører

Kulturfrivilligheten er både det profesjonelle kulturlivets rekrutteringsarene og deres største arbeidsplass. Gode og forutsigbare arbeidsavtaler, som likevel gir fleksibilitet til utvikling og omlegging er avgjørende for samarbeidet. Dette er en av grunnene til at Kulturalliansen – i spissen for hele frivilligheten – nå bruker tid på endringene i Arbeidsmiljøloven. Vi vil bidra til en veileder som gir våre lokallag forutsetninger for å vurdere hvilke avtaler som vil være lovlige og hvilke som må endres. Vi trenger også et unntak på linje med idretten for å kunne ha midlertidig ansatte kursledere og lærere, som bidrar en kort periode men flere ganger.

Tilskudd som tillater samarbeid både mellom ulike aktører og med tilskudd fra ulike forvaltere gir oss den samarbeidsarenaen vi trenger.

Profesjonalisering og frivillighet (som krav til kvalitet og endringer på andres premisser)

Kulturfrivilligheten er den største læringsarenaen for Norges voksne befolkning. Som alternativ arena for mestring utgjør denne arenaen en viktig funksjon i samfunnet. Kulturfrivilligheten er opptatt av kvalitet, men måler det ulikt. Noen har mye fokus på dette, og konkurrerer nettopp på kvalitet, men mange fokuserer isteden på hva fellesskapet sammen kan oppnå, som i mange kor, eller på grunnleggende ferdigheter, som vev og bunadstilvirkning. Kulturfeltet er også en viktig læringsarena for barn og unge, men har da en helt annen funksjon, som alternativ til skolen som arena. Når det gjelder krav til kvalitet på andres premisser, har vi eksempler fra amatørteaterfeltet, der noen tilskuddsforvaltere legger egne kvalitetsvurderinger inn i vurdering av tilskudd som kanskje ikke burde ha slike.

Takk igjen for muligheten til å spille inn til det viktige arbeidet deres, og lykke til!

Med vennlig hilsen

Kjærsti Gangsø
Styreleder

Marianne Ween
Daglig leder